

24. studenoga 2023. broj 193

KU ZI S!

LIST ZA MLADEŽ

6

TEMA

STUDENSKI ŽIVOT U OSIJEKU

8

TEMA

NAŠI MLADI TAMBURAŠI

19

GLAZBA

VIKTOR TUMBAS

21

MODA

»TIHI LUKSUZ«

FOTO MJESECA

Kestenijada

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Sara Žurovski, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Milijana Nimčević, Klara Dulić Ševčić,

Marija Antonela Kanelić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Aktivni i nasmijani

Godišnji koncert folkloraša HKC-a *Bunjevačko kolo*; posjet sajmu knjiga *Interliber*; igrokaz *Holywin*; program *Hercegovačka i bačka ikavica u Matoševom šeširu* u Gimnaziji; *Kestenijada*; prvi Katolički malonogometni turnir samo su neki od događaja za mlade koji su obilježili tjedne za nama. Sjajno je vidjeti toliko broj aktivne i nasmijane mladeži, a mi smo tu da ta dešavanja ispratimo, kako u tiskanom izdanju, tako i na našem Instagram profilu ([kuzis.casopis](https://www.instagram.com/kuzis.casopis)).

Osim informacija o spomenutim događajima, u ovoj broju očekuje vas i tekst o mladima koji studiraju u Osijeku. Pomoću njihovih iskustava o domu, menzi, fakultetu, noćnom životu, dobit ćete odličan uvid o studiranju u tom gradu. Pored toga, predstavljamo prvi dio teksta o mladim tamburašima koji su s nama podijelili priče o svojim počecima, izazovima, uspjesima, ali i stavovima o trenutačnoj tamburaškoj sceni u Subotici. Kao i uvijek, očekuju vas zanimljive i korisne teme iz oblasti psihologije, zavičajne povijesti, igrice, mode, kao i glazbeni intervju s jazz vokalistom i kompozitorom **Viktorom Tumbasom** i intervju s uspješnim kemičarem **Andrejom Kukuruzarom**.

Vjerujemo da ćete u narednim, sada već hladnim, danima uživati čitajući naše najnovije izdanje, ali i polako praviti planove za novogodišnju noć, kao i pripremati se za posljednje ovogodišnje obveze, kolokvije i kontrolne zadatke. Prvo polugođe se polako bliži kraju, dok se fakultetlije psihički pripremaju za sve ono što uskoro dolazi. Ipak, mnogo je razloga za sreću i lijepe trenutke, a svakako da će Instagram uskoro biti pun fotografija blagdanske i praznične rasvjete u raznoraznim gradovima, posebice u onima gdje se održavaju nadaleko poznati božićni vašari poput Zagreba, Budmipešte ili Beča, a zatim i ukrasa, borova, kolačića, tople čokolade... Koliko god spomenuti »simboli« bili predvidljivi – lijepo ih je vidjeti jer vjerujem da u svakome od vas bude lijepa osjećanja budući da se Božić i Nova godina bliže. Adventski programi (vašari, koncerti...) očekuju nas i u našem kraju, u Tavankutu, Žedniku ili Somboru. Stižu i zimski vašari, poput novosadskog *Zimzolenda* ili subotičkog *Winterfesta*.

Preporučamo vam da posljednje ovogodišnje atome energije usmjerite na dobre i korisne stvari te da sretni i ponosni završite ovu godinu.

Dogodilo se...

»Hercegovačka i bačka ikavica u Matoševom šeširu«

U sklopu manifestacije *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vukova*, 26. listopada u subotičkoj Gimnaziji *Svetozar Marković* priređen je program pod nazivom »Hercegovačka i bačka ikavica u Matoševom šeširu«. Predstavili su se gosti iz Tomislavgrada (BiH). Prof. **Krešimir Tabak** s Filozofskog fakulteta u Mostaru održao je predavanje o istaknutom hrvatskom književniku **Antunu Gustavu Matošu**, u povodu 150. obljetnice rođenja toga velikana. Književnica i kolumnistica **Ivana Ćurić** predstavila je dio svojih priča na hercegovačkoj (duvanjskoj) ikavici.

Program je priređen za učenike triju srednjih škola u Subotici u kojima se izvodi cjelovita nastava na hrvatskom jeziku. Školskim knjižnicama su ovom prigodom darovani primjerci novih knjiga tiskanih povodom Matoševe obljetnice i ovogodišnjih *Dana Balinta Vukova*.

Posjet Interliberu

Učenici subotičkih srednjih škola – Politehničke škole, Gimnazije *Svetozar Marković* i Srednje medicinske škole, koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku i njihovi profesori, posjetili su 11. studenoga međunarodni sajam knjiga *Interliber* u Zagrebu, u organizaciji HPD-a *Bela Gabrić* i Hrvatskog nacionalnog vijeća. Tradicionalni je to jesenski posjet učenika glavnom gradu Hrvatske. Išlo je čak 95 učenika, a osim boravka na *Interliberu*, gdje su dobili uvid u bogati svijet novih knjiških izdanja, ali i književnih klasika, imali su prigodu posjetiti i centar Zagreba.

Godišnji koncert HKC-a *Bunjevačko kolo*

Godišnji koncert folklorša HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, na kojem su nastupili izvođački i predizvođački ansambl te dječje skupine, održan je 12. i 13. studenoga u dvorani Centra.

Uz brojne točke s bunjevačkim plesovima i pjesmama, na programu su bile i koreografije: Stari splitski plesovi, Mađarski muški ples, Dječje igre, plesovi i pjesme iz Panonske nizije, Pjesme i plesovi iz Međimurja, Šopske igre, Vlaško nadigravanje, Lindo, Hopa, cupa, skoči – Dječje igre, plesovi i pjesme iz Slavonije. Nastupila je i Ženska pjevačka skupina *Prelje*, kao i orkestar Centra.

Foklorni odjel HKC-a u četiri skupine broji oko 150 djece i mladih i može se pohvaliti uspješnom godinom, punom nastupa, gostovanja kao i prvom nagradom na međunarodnom festivalu *Leron* u Vodnjanu. Voditelji folklorša su **Marin Jaramazović**, **Nemanja Sarić** i **Martina Vojnić Tunić**. **Ines Bajić** vodi *Prelje*, **Zvezdana Bašić Palković** orkestar Centra, dok je garderobijerka **Ružica Kozma**.

Više od igrokaza

Program *Holywin* je i ove godine, jedanaesti put, 31. listopada napunio dvoranu u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici izvedbom igrokaza na temu prispodoba iz Biblije. Više od 20 mladih glumaca, animatora Subotičkog oratorija, skupa s redateljem **Vedranom Peićem** i **Vedranom Cvijin**, koja je napisala tekst, izvelo je zanimljiv i dirljiv igrokaz koji je zasigurno razveselio svaku osobu koja je te večeri odlučila slaviti »Pobjedu svetih«, a ne »Noć vještica«.

Što je uopće *Holywin*?

Pokret *Holywin* nastao je kao odgovor kršćana katolika na silno propagiran poganski blagdan *Noć vještica*, odnosno *Halloween*. U Hrvatskoj se prvi puta održao 2003. godine u župi bl. Augustina Kažotića na zagrebačkoj Peščenici na župnikov prijedlog. Mladi su pripremili duhovni susret koji je, osim misnog bdijenja, sadržavao i kratke skečeve o životu svetaca.

Cilj *Holywina* jeste pozvati mlade katolike na zajedništvo i molitvu uoči blagdana Svih svetih. Igrokazima o životima svetaca želi se približiti mladima, a i starijima, da svetost nije neka daleka i nedostižna stvar. Kroz igrokaze vidimo da su i sveci bili obični ljudi, skloni grijehu, no njihova odluka slijediti Gospodina i reći mu »da« je ono što ih je u konačnici činilo svetim. Sv. Augustin je rekao: »Svaki svetac ima prošlost, a svaki grešnik budućnost«.

Subotička priča

U Subotici *Holywin* je prvi puta organiziran 2012., a u narednim godinama gledali smo igrokaze o životu sv. Franje Asiškog, sv. Male Terezije, sv. Tarzicija i mnogih drugih. O sudjelovanju u ovom projektu razgovarali smo s redateljem ovogodišnjeg igrokaza

i dugogodišnjim glumcem na *Holywinu* Vedranom Peićem.

»Kada se zamislim nakon svega, razmišljam je li zaista bilo teško... Možda mi je najveća prepreka bila naći dovoljno glumaca, jer nas je ukupno bilo 24. Nekako se i to brzinom svjetlosti riješilo. Imao sam jednu radnu, kreativnu i savjesnu ekipu. Što god da mi se učinilo teškim poput zakazivanja proba, teksta, vremena za probe itd., bilo je u stvari posebno dobro«, kazao je Peić.

Naš sugovornik je za *Kužiš?!* otkrio motive i razloge zbog kojih rado i dalje sudjeluje u spomenutom programu.

»Zanimljivo je da u prvih četiri ili pet *Holywin* igrokaza nisam sudjelovao ni kao glumac ni kao publika. Priča o takvom događaju je nekako promicala pored mene. No, od kada sam zakoračio u ovu priču – od tada evo već nekoliko godina sudjelujem kao glumac, hvala Bogu. Vjerujem da su moji motivi nada sve filantropski i da budem iskren, sviđa mi se ideja, makar u teoriji, o postojanju jednog kršćanskog kazališta, gdje bi se mogle prikazivati predstave o jednoj tako bitnoj temi: duhovnosti (na sebi svojstven način)«, kaže Peić.

Glumačka ekipa

U ovogodišnjem igrokazu glumačku postavu činili su: **Andrija Huska, Daniel Dožai, Daniel Kujundžić, David Šarčević, Dražen Kopunović, Filip Svirčev, Tomislav Huska, Jasmina Ivković Ivandekić, Jelena Kujundžić, Josip Kujundžić, Jovana Kujundžić, Karlo Kujundžić, Luka Stanković, Marija Damjanović Čokić, Marijan Rukavina, Marija Magdalena Huska, Nikola Šarčević, Pavle Tumbas, Ružica Dulić, Vanja Taborović, Terezija Seke-reš, Valentin Čović** i Vedran Peić.

Lucija Horvacki

Studentski život u Osijeku za desetku

Dragi maturanti, donosimo vam informacije iz prve ruke! Naši studenti iz Subotice su nam otkrili kako izgleda studentski život u Osijeku, kakav je život u domu, hrana u menzi, kako se snalaze za prijevoz kući, te gdje se najbolje provodi slobodno vrijeme. Nadamo se da ćemo vam ovim tekstom pomoći pri izboru fakulteta, te se možda i vi odlučite doći u Osijek.

Leona Matković, Sveučilište *Josipa Jurja Strossmayera*, Odjel za biologiju, druga godina: »Jako mi se sviđa Osijek i moj fakultet. Najdraži dio grada mi je dio oko doma, tu mi se nalazi i fakultet, menza i dva kafića te mogu otići na kavu s društvom kad god želim. Također,

volim šetati pored Drave i ponekad otići do *Portanove* u šoping. Zadovoljna sam životom u domu gdje imamo teretanu, prostor za druženje, kuhinje i učionice za učenje. Sobe su taman, ni prevelike ni premale. Hrana u menzi mi je sasvim okej, nijednom još nisam ostala gladna (smijeh). Otprilike jednom mjesečno idem kući. Najčešće se nekoliko nas studenata dogovori da idemo zajedno pa nečiji roditelj dođe po nas, uvijek se snađemo. Mada, bilo bi puno bolje kada bi postojao neki autobus koji vozi rutom Subotica – Osijek, ali valjda će jednom i to biti. Savjet za buduće studente koji žele studirati u Osijeku je: samo naprijed. Osijek je super grad za studente, ima mnogo zanimljivih dešavanja, fakulteti su dobri i sigurno će vam biti super, kao što je i meni«.

Kristina Vuković, Sveučilište *Josipa Jurja Strossmayera*, Odjel za biologiju, prva godina: »Odlučila sam se na studiranje biologije u Osijeku prije svega zato što me je oduvijek zanimala priroda i živi svijet oko mene, stoga svoj život želim posvetiti proučavanju toga. Također me je privuklo i to što poznajem mnogo studenata koji su isto iz Subotice i koji su zadovoljni studiranjem u Osijeku. Upoznala sam tek

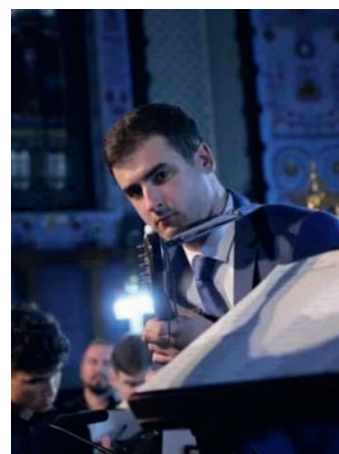

dio Osijeka i za sada mi je najdraže šetati pored Drave. S noćnim životom u Osijeku sam se upoznala prvi put kada sam bila na brucšijadi i svidjelo mi se jer sam imala prilike bolje se upoznati sa svojim vršnjacima. Nije mi bilo pretjerano teško snaći se na fakultetu što se tiče jezika bu-

dući da mi je hrvatski materinski jezik i da sam završila gimnaziju na hrvatskom nastavnom jeziku, pa su mi riječi već dobro poznate. Mnogo mi je značila i podrška studenata iz Subotice koji također studiraju u Osijeku, upoznali su me sa studentskim životom i gradom. Živim u Novom studentskom domu gdje mi je super. Jedem u studentskoj menzi koja mi je vrlo blizu i hrana je odlična i jeftina. U gimnaziji sam već stekla radne navike koje će mi biti od koristi u učenju za fakultet. S kolegama s fakulteta se također odlično slažem. Za sada je sve super«.

Marko Kujundžić, Akademija za umjetnost i kulturu, odsjek za instrumentalne studije, smjer tambura, prva godina: »Još sa 16 godina, kada sam upisao srednju glazbenu školu u Subotici, imao sam viziju što želim postati i gdje želim nastaviti svoje školovanje. U tom

procesu pripreme za fakultet mi je najviše pomogla profesorica **Mira Temunović** koja mi je davala smjernice kako i što trebam raditi. Odlučio sam se za Osijek, jer je blizu Subotici i život je jeftiniji nego u Zagrebu. Do sada sam uspio obići dobar dio Osijeka, a najdraži dio mi je Tvrđa jer me podsjeća na centar Subotice, i jer se tamo nalazi jedan dio akademije,

kao i klubovi. Noćni život u Osijeku se treba doživjeti, jer nigdje nema toliko mladih ljudi na jednom mjestu kao ovdje. Prvi mjesec na fakultetu bilo je upoznavanje sa samim smjerom i kolegijima, naravno, i upoznavanje s profesorima i asistentima. Mogu reći da sam se snašao i za to su mi pomogle kolege s viših godina koji su nas, uz profesore i asistente, uveli u studiranje na akademiji. Također, mnogo mi je značila podrška Subotičana koji studiraju ovdje. Posebno starijih studenata koji su nam ukazali na najosnovnije stvari življenja u Osijeku. Živim u Novom domu koji je u sklopu Campusa. Menze u Osijeku su predobre, porcije velike, najčešće svježije, i u koju god menzu u Osijeku otišao uvijek se dobro najedem«.

Josipa Dulić, Filozofski fakultet, smjer informatologija i hrvatski jezik i književnost, treća godina: »Uvijek sam htjela studirati u Zagrebu jer je moja starija sestra studirala tamo. U Osijeku sam pisala državnu maturu te sam se u tom razdoblju odlučila na fakultet upravo

u ovom gradu. Imala sam predrasude misleći da je Osijek premalen za studentski život, da uopće nije zanimljiv te da nema mjesta napredovanju. Ali, naravno, promijenila sam mišljenje. Baš sve suprotno od navedenog. Osijek je sveučilišni grad te je pravo mjesto za život studenata. Prezadovoljna sam dosadašnjim uspjehom studiranja na Filozofskom fakultetu. Upoznala sam odlične i susretljive profesore koji uvijek rado pomognu te divne prijatelje s kojima rado provodim slobodno vrijeme. Hrvatski jezik i književnost je moja prva ljubav te na predavanjima zaista uživam. Iz informatologije su mi zanimljive prakse koje imam svake godine, one su odlične zbog upoznavanja s ostalim ljudima vaše struke, dobivanja kontakata te širenja kruga intelektualnih sveza. Išla sam na praksu u Muzej likovnih umjetnosti, potom u Gradsku i sveučilišnu knjižnicu te su neke od opcija bile i IT tvrtke u kojima se također može svašta naučiti. Nimalo nije jednostavno studirati dva predmeta u isto vrijeme, iziskuje puno vremena posvećenosti, ali uz malo truda i volje, sve se može! Najdraži dio Osijeka mi je definitivno rijeka Drava. Vožnja bicikla po promeni uz Dravu, potom šetnja po divnim parkovima, čine mi veliko zadovoljstvo. Slobodno vrijeme upravo tako provodim, vozeći se biciklom, šetajući, fotografirajući lijepe zgrade i Dravu. Također volim ići na razne fe-

stivale, književne večeri i sl. Pravo je to kulturno zadovoljstvo! Najvažnije jest društvo. Volimo se družiti i mi Vojvođani zasebno, nekada zovemo prijatelje i s faksa te se svi zajedno družimo u kuhinjama domova. Dom u kojem sam ja pruža sve što je potrebno jednom studentu. Menzu koristim konstantno, sve na x-icu. Hrana je odlična, ima za svakoga po nešto. Ali naravno, ne može se mjeriti s maminom kuhinjom. Budućim studentima bih željela poručiti da se ne boje doći studirati u Hrvatskoj, da budu otvoreni i hrabri za nove prilike. Koji god grad da odaberete nećete pogriješiti. Osijek je predivan grad, miran i uzbudljiv u isto vrijeme. Nemojte imati predrasude, dođite i vidite.«

Dunja Šimić, Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, smjer učiteljski studij, treća godina: »Osijek me je privukao kao grad sličan Subotici. Mali je, ali obzirom na Sveučilište u Osijeku puno je mladih što je meni posebno zanimljivo. Osim toga, Osijek je blizu Subotici pa mi

je super što se ponekad češće i lakše mogu vratiti kući. Jako sam zadovoljna studentskim životom, tu ima mnogo privilegija, dom, stipendija i drugo, a osim toga i način života mi se dopao. Dva su mi najdraža dijela grada. Prvi je, naravno, Campus u kojem provodim najveći dio vremena jer su mi tu dom i fakultet, a i uvijek ima puno mladih. Drugi je Tvrđa jer se ovdje odvija skoro cijeli kulturni život Osijeka. Tamo često odlazimo na festivale, koncerte, advent, utakmice reprezentacije koje pratimo preko videobima, te, naravno, noćni život koji je također tamo. Živim u domu i idem u menzu. To mi je jedno životno iskustvo i smatram ga dragocjenim. Tu sam se najviše naučila samostalnosti i zahvalna sam na tome. Menzu jako volim i ne mogu se požaliti na hranu jer je zaista odlična. Kući idem jednom mjesечно no kada je neki događaj u obitelji odlazim i češće. Prijevoz nam zna biti dosta nezgodan, jer nemamo nikakvu direktnu autobusnu ili voznu liniju, no snalazimo se. Budućim studentima poručila bih da se odvaži i dođu studirati u Hrvatsku, iako upisi na fakultet izgledaju zastrašujuće i udaljenost zna biti velika prepreka. Imamo veliku podršku zajednice što smatram izuzetno bitnim, a ako je želja velika, prepreka ni nema«.

Katarina Ivanković Radaković

Subotica — »rasadnik« tamburaških talenata

Jedna od prepoznatljivosti Subotice je i tamburaška glazba: od »bandi« u kavanama i restoranima, legendarnog **Pere Tumbasa Haje**, Subotičkog tamburaškog orkestra do *Festivala bunjevački pisama*. Tu tradiciju danas živom održavaju brojni mladi tamburaši. Oni su podijelili s nama priče o svojim glazbenim počecima, prvim učiteljima sviranja i uzorima, a zamolili smo ih i za savjete mlađim kolegama i kolegicama.

Uzori na tamburaškoj sceni

Dvadesetčetverogodišnji **Krunoslav Piuković** je po zanimanju diplomirani pravnik, a trenutno pohađa master studije na Pravnom fakultetu. On svira tamburaški bas i glazbom se bavi od svoje

devete godine, dok je svoje prve tamburaške korake načinio u Subotičkom tamburaškom orkestru pod ravnanjem **Stipana Jaramazovića** koji mu je, kako navodi, dao odlično znanje za dalje napredovanje.

»Kao tada još mladom i neiskusnom tamburašu značilo mi je što sam uspio pronaći uzore kako bih ih postavio kao model po kojemu

želim raditi, i svakako bih kao primjer takvog modela naveo **Marinka Piukovića** i **Dubravka Isakova Cicka**, budući da su to begetari koji su u našem vremenu postavili standarde sviranja tamburaškog basa. Postavili su ih veoma visoko i samim tim svi nama dali veoma težak zadatak sustići ih. Kada sam malo stasao kao tamburaš, najprije sam se pridružio orkestru HKC-a *Bunjevačko kolo*, a zatim su došle i prve gaže s mojim prvim profesionalnim orkestrom *Klasovi*. U jednom momentu, kada je došlo do promjena na tamburaškoj sceni, pridružio sam se mom sadašnjem ansamblu *Ruže* s kojima radim i danas«, priča Krunoslav.

Značaj Festivala bunjevački pisama

Ansambl *Ruže* osnovan je 2012. godine i od tada uspješno djeluje, kako u tuzemstvu tako i u inozemstvu. Naš sugovornik je naveo da su dobitnici raznih nagrada, budući da se, kako je naveo, ozbiljno bave autorskim radom te istakao nagrade koje su osvajali na *Festivalu bunjevački pisama*. Krunoslav je naglasio da spomenuti festival ima izuzetan značaj za tamburašku scenu u Subotici.

»Ovakvi festivali pružaju platformu lokalnim tamburaškim ansamblima da prikažu svoj talent i stvaralaštvo pred širom publikom. To doprinosi promociji lokalne tamburaške scene i omogućava ansamblima da steknu veću prepoznatljivost. Osim toga, festivali takvog tipa često podržavaju očuvanje kulturne baštine i tradicije, budući da je tamburaška glazba važan dio kulturne identifikacije, a festivali pružaju priliku za očuvanje i prenošenje ljubavi prema tom naslijeđu na nove generacije. Mladim kolegama bih savjetovao da uživaju u glazbi, da se međusobno podržavaju i dijele ideje, zatim neka istraže različite žanrove i pravce unutar tamburaške glazbe kako bi obogatili svoj stil. I naravno: neka ne zaborave zabavljati se dok sviraju«, naglasio je Piuković.

S tamburom od šeste godine

Dvadesetogodišnja **Magdalena Temunović** je za *Kužiš?!* ispričala priču o početku svoje tamburaške karijere.

»Budući sam iz tamburaške obitelji i budući da nam po kući svugdje stoje razni tamburaški instrumenti, nekako sam i sama željela to probati, a na neki način znalo se da ću, kad malo porastem, početi svirati tamburu. Tako sam počela sa šest godina kada mi je tata jednom prigodom dao tamburu u ruke i po-

kazao neke osnovne poteze. Nakon godinu dana sam upisala Nižu muzičku školu na smjeru tambura kod profesorice **Mire Temunović**. S otprilike 10-11 godina pridružila sam se Dječjem tamburaškom orkestru, te sam u 6. razredu osnovne škole prešla iz Dječjeg u Veliki tamburaški orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama*. Tijekom školovanja smo svake godine išli na razne koncerte i natjecanja s orkestrom. Nastupala sam i na *Festivalu bunjevački pisama* s orkestrom; dva puta kao vokalna solistica, a drugi put, kada sam solistički nastupala, osvojila sam 3. nagradu stručnog žirija i nagradu publike s mojim prijateljima iz Tamburaškog ansambla *Rujna zora*. Ujedno je to bila i moja prva skladba, odnosno ja sam napisala glazbu za tu pjesmu«, kazala je Magdalena.

Glazbeno obrazovanje

Naša sugovornica je navela kako su iza nje brojne nagrade lokalnih, državnih i međunarodnih natjecanja s osvojenim prvim nagradama, kako solistički tako i s orkestrom, te 17 zlatnih medalja s međunarodnih natjecanja.

»Kako su se nizale nagrade, znala sam da je to moj put, odnosno, sve sam bila sigurnija u namjeri nastavka školovanja s tamburom i u tome da još više učim općenito o klasičnoj i tamburaškoj glazbi. Kako bih napredovala u glazbenom obrazovanju upisala sam Srednju muzičku školu u Subotici i baš te godine su se otvorile prve studije tambure u Osijeku, te sam već na samom početku srednje škole znala da ću nastaviti tim putem. Sada sam studentica 3. godine na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku, na smjeru prijediplomski studij žičani instrumenti – tambura. Budući da ću ove akademske godine, ako sve bude kako treba, diplomirati, želje su mi nastaviti master studije – tamburaško umijeće. Nakon toga mi je svakako plan vratiti u svoj rodni grad, zaposliti se i raditi na unaprjeđenju tamburaške glazbe što je više moguće«, naglasila je Magdalena.

U korak s vremenom

Kada je u pitanju tamburaška glazba u Subotici, kao i u drugim gradovima gdje se uči tambura, Magdalena Temunović smatra kako istu treba stalno podizati na višu razinu te da bi trebale doći neke nove ideje i drugačiji tipovi koncerata i festivala.

»Trebamo čuvati našu tradiciju, ali mislim da bismo trebali i biti barem malo u koraku s vremenom; poticati mlade da dolaze na tamburaške koncerte, da se mladi tamburaši uključuju i da potaknemo još mlađe generacije na isto. Dobar primjer je prošlogodišnja tamburaška filharmonija, organizirana u sklopu *Tamburica festa*, kada je nastupio veliki broj tamburaša iz Srbije, Hrvatske, Slovenije, Crne Gore,

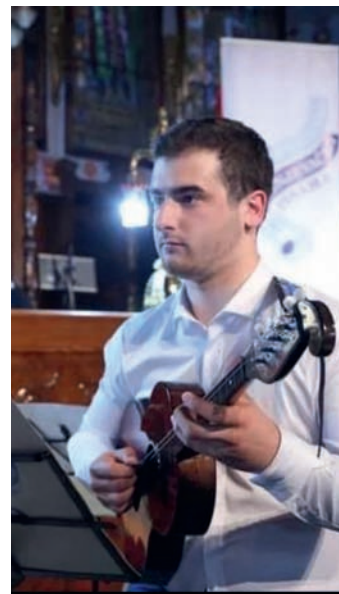
kao i jedna od najpoznatijih vokala makedonske glazbene scene *Kaliopi*. Onima koji uče tamburu na instrukcijama ili u glazbenim školama bih poručila da, iako im je to možda neka vrsta aktivnosti ili obveza, dolaze na tamburaške koncerte, da idu na natjecanja i da, ukoliko žele, nastave školovanje s tamburom kako bi nas bilo što više obrazovanih tamburaša i da prenosimo naše znanje na nove generacije, pa čak i da se jednog dana otvori Katedra za tamburu na novosadskoj Akademiji«, zaključila je Magdalena.

Put glazbene karijere

Dvadesetogodišnji **Marko Kujundžić** studira na Akademiji za umjetnost i kulturu u Osijeku na instrumentalnom studiju – smjer tambure. On je naveo kako mu je u početku tamburaška glazba bila samo hobi, dok nije upisao Srednju glazbenu školu u Subotici.

»Svoje prve korake u tamburaškom svijetu sam napravio s devet godina kada sam otišao kod profesorice Mire Temunović na prvi sat tambure. Nakon nekoliko mjeseci me ubacuje u Dječji tamburaški orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama* gdje sam redovito svirao do 6. razreda, te me nakon toga prebacuje u festivalski orkestar u kojem sam i danas. Profesorica Mira mi je najviše pomogla kroz kompletno školovanje, usmjeravala me na pravi put i bila mi je kao druga majka na čemu sam joj veoma zahvalan. Na inicijativu **Nikole Vujića** i **Luke Sudarevića** ovog ljeta smo osnovali ansambl *Amanet* koji se predstavio na ovogodišnjem *Festivalu bunjevački pisama* gdje smo dobili nagradu publike za pjesmu *Di si da si, volim te*. Ansambl trenutno čine Nikola Vujić, Luka Sudarević, **Nemanja Temunović**, **Dario Vuković** i **Jakov Kujundžić**. Tamburaška scena u Subotici je u procvatu, jer se sve više mladih interesira za tamburu i za sviranje u orkestrima/folklornim ansamblima. Mladim kolegama i kolegicama bih poručio da rade ono što vole i da ostanu istrajni u tome što žele i, naravno, da dosta vježbaju«, kaže Kujundžić.

Nadamo se da ste uživali u čitanju, a u idućem broju donosimo razgovore s **Markom Perušićem**, **Markom Grmićem** i **Lukom Sudarevićem**.

»Organska sinteza« znanosti i umjetnosti

Dvadesetčetverogodišnji **Andrej Kukuruzar** dolazi iz Sombora i danas radi kao asistent na Katedri za organsku kemiju na Hemijskom fakultetu, Univerzitetu u Beogradu. Andrej je u mladosti nizao brojne uspjehe na natjecanjima iz kemije poput dvije bronce na Međunarodnoj olimpijadi! Njegovi uspjesi ovdje ne staju, Andrej je završio i srednju glazbenu školu na smjeru violina. Glazba je i dalje dio njegovog života, jer pjeva i svira u mnogim sastavima, a član je zemunskog zbora *Odjek*. Kada su u pitanju planovi za budućnost, Andrej želi završiti doktorat i nastaviti se baviti istraživanjima na polju kemije.

KUŽIŠ?! Kada si shvatio da si nadaren za prirodne znanosti, posebno za kemiju? Kako je započeo tvoj put znanstvenika?

Znanost, a osobito kemija, privlačili su me još od osnovne škole. Čitao sam o kemiji još prije nego što sam je dobio kao predmet. Volio sam učiti i raditi zadatke, pa mi je usvajanje znanja došlo prirodno i lako. Mislim da je dugotrajan i redovan rad najvažniji za uspjeh, kao i ljubav i interesiranje prema onome što radiš.

KUŽIŠ?! Pored toliko uspjeha kroz tvoje školovanje i rad, koje uspjehe bi izdvojio kao najvažnije?

Posebno su mi značila dostignuća na srpskim kemijskim olimpijadama. U trećem razredu sam, u konkurenciji s učenicima četvrtog razreda, osvojio drugo mjesto, što je za mene tada bio ogroman uspjeh i poticaj za dalje učenje. Volio bih još dodati da sam do sada s kolegama objavio četiri znanstvena rada, od kojih su dva u izuzetno prestižnim časopisima.

KUŽIŠ?! Kakav je osjećaj biti sudionik natjecanja na svjetskoj razini?

Druženje, putovanje, upoznavanje raznih ljudi i novih kultura, to mi se čini kao ljepši i važniji dio. Za nas iz manjih sredina velik je uspjeh samo doći do ovog stupnja natjecanja. Sudjelovao sam na olimpijadama 2016. u Gruziji i 2017. na Tajlandu. Osim izrade praktičnih eksperimenata i teorijskog testa,

organizira se program s ciljem upoznavanja zemlje domaćina, kao i druženje između sudionika. Biti među ljubiteljima kemije iz cijeloga svijeta mnogo znači nekome tko se želi baviti znanosti. Iskustvo je neopisivo.

KUŽIŠ?! Pored znanosti baviš se i glazbom...

Nikada nisam odustajao od glazbe. Iako mi je nekada bilo teško vježbati, imao sam veliku želju završiti i srednju glazbenu školu. Tako sam stekao osnovna znanja koja mi pomažu amaterski se baviti glazbom. I dalje sviram kad god mogu. Također se bavim pjevanjem. Iako je glazba pomalo u kontrastu sa znanosti, područje kojim se bavim – organska sinteza – prozvana je i umjetnošću i znanosti, tako da bih mogao reći da se bavim umjetnošću na dva fronta.

KUŽIŠ?! Za kraj, koju poruku bi želio poslati mladima kako bi ih motivirao da njeguju i istražuju svoje talente?

Imajte hrabrosti probati se u nečemu novome. Imajte strpljenja i trud će se isplatiti. Ne odustajte olako. Budite pomalo samokritični. I kada ostvarite neki rezultat, sjetite se da vjerojatno postoji netko bolji, stoga se nastavite unapređivati.

Katarina Ivanković Radaković

Smanjenje otpada i pomoć ugroženima

Ni naša regija nije izuzeta od globalnih ekoloških izazova koji prijete planetu. Posljednjih su godina mladi ljudi u regiji preuzeli inicijativu voditi ekološke pokrete koji se zalažu za održivost i očuvanje prirode i okoliša. Ovi pojedinci čine značajne korake u zaštiti okoliša, očuvanju svoje kulturne baštine i izgradnji zelenije budućnosti.

Projekt »Zajednički frižider«

Pojavile su se i tvrtke koje vode mladi i proizvode ekološki prihvatljive proizvode, poput vrećica za višekratnu upotrebu, organske kozmetike i prerađene mode. Kao odgovor na gorući problem bacanja

hrane i njegovog utjecaja na okoliš, skupina posvećenih pojedinaca pokrenula je projekt »Zajednički frižider«.

Ova inicijativa uključuje hladnjak s otvorenim pristupom, svakodnevno dostupan svima kojima je neophodna hrana, bez ikakve potvrde o socioekonomskom statusu, i o količini koja im je potrebna. Pozivaju se građani da daju svoj doprinos doniranjem hermetički zatvorene i tvornički zapakirane hrane, kao i svježeg voća i povrća u zajednički hladnjak. Projekt su potaknuli alarmantni podaci o štetnim učincima otpada iz prehrambene i tekstilne industrije na klimatsku krizu i nesretnu raširenost gladi. Preusmjeravanjem odbačene hrane onima kojima je potrebna, inicijativa se bavi ekološkim i

humanitarnim problemima. Projekt »Zajednički frižider« služi kao pragmatično rješenje za dva međusobno povezana izazova: minimiziranje ekološkog utjecaja bacanja hrane i pomoć socijalno osjetljivim skupinama.

Reciklaža i osnaživanje ugroženih grupa

Klijenti udruge *Zadrugarstvo* imaju priliku raditi prema svojim željama i mogućnostima, a zadatak je ponovna uporaba prazne kutije cigareta tako što se od njih napravi kvalitetan papir. Osobe s hendikepom nakon 30. godine života imaju izrazito ograničene programe u koje su uključene, te se ova udruga smatra mjestom gdje se mogu pripremiti i eventualno od sada pronaći novi posao.

Ta se misao pojavila potkraj 2021. kao reakcija na nepostojanje takvog programa u centralnoj Srbiji. Uspostavili su agregat *Zadrugarstvo* u kojem je osam mladih zanatlija iz Srbije i inozemstva. Oni daju svoje ilustracije i nacрте, koje onda udrugari tiskaju na svoj papir i prodaju. Do sada su isporučili 250 duplikata, svake godine.

Aktivizmom do stvarnih promjena

Ekološki aktivizam mladih pojavio se kao snažna sila koja pokreće značajne promjene diljem svijeta. Strastveni i informirani glasovi mladih aktivista odjekuju među globalnom publikom, potičući svijest i djelovanje u vezi s kritičnim ekološkim pitanjima. Oni koriste platforme za širenje informacija, organiziranje prosvjeda i pokretanje online kampanja koje potiču javnu podršku i utječu na donositelje odluka. Jedna od njih je i **Dunja Trifunović**, članica Savjetodavnog borda mladih u organizaciji UN Srbija. Ona ima ključnu ulogu unutar podskupine posvećene poticanju uključivanja mladih u klimatske akcije. Njezina značajna postignuća uključuju predstavljanje Srbije kao UNICEF-ovog izaslanika mladih na konferenciji UN-a o klimatskim promjenama COP27 i sudjelovanje na Pre-COP26 konferenciji u Milanu.

Srednjoškolci na Interliberu

Kako je biti dijete emocionalno neodraslog roditelja

Emocionalna neodraslost znači da se osoba, u razvojnem i emocionalnom smislu, nije odvojila od roditelja i razvila jasan i stabilan »self«. Kada takva osoba postane roditelj, to dalje utječe na odnos prema djetetu i na kraju na razvoj djetetove ličnosti.

Ako ste (bili) ljubitelj serije *Gilmore*, nadam se da ćete i sami prepoznati neke primjere koje opisujem u analizi odnosa Rory i Lorelai i kako to utječe na razvoj Roryne ličnosti.

Što znamo o Rory i Lorelai?

Lorelai (32) i Rory (16) žive same, oduvijek. Lorelai je rodila Rory sa 16 godina. Kada je ostala trudna, odbila je udati se za Christophera, prekinula svaki kontakt s roditeljima (koji su inzistirali na udaji) te je odlučila roditi i odgajati dijete samostalno. Rory je u kontaktu sa svojim tatom, ali on nije konstanta u njezinom životu.

Djed i baka (Richard i Emily) znaju da Rory postoji, ali osim povremenih telefonskih razgovora nisu imali kontakt s njom. Kada Rory treba upisati privatnu srednju školu, Lorelai odluči uspostaviti kontakt s roditeljima i zamoliti ih za pozajmicu. Tada Rory počinje upoznavati djeda i baku. Time i počinje serijal u kojemu vidimo različite tipove odnosa koji su, nama gledateljima, vrlo zanimljivi, možda i šaljivi, ali su u stvari teški i štetni.

Kako je to biti Rory Gilmore?

Na početku serije Rory Gilmore je »dobra djevojčica«. Pristojna je, odgovorna, svi u gradu ju poznaju i vole. Na prvi pogled, rekli bismo da ne može biti bolje i svi su sigurni kako je pred njom svijetla budućnost.

Na kraju serije Rory je izgubljena, bez posla, bez stabilne veze, trudna vjerojatno s Loganom, i u nemogućnosti da se emocionalno odvoji od majke i ostvari zreli, odrasli, odnos i život.

Posljedice s kojima se nose djeca emocionalno nezrelih roditelja

Na prvi pogled odnos Rory i Lorelai je savršen. Odlično se slažu, Lorelai je zabavna i »cool«, nije dosadna kao ostale mame. Jedu puno brze hrane, imaju maratonsko gledanje serija i filmova, Lorelai ne gnjavi, ne viče, o svemu se dogovaraju itd.

No, unatoč tomu niz je elemenata u odnosu Rory i njezine majke koji ukazuju na to da je Lorelai emocionalno nezrela. Također, od samog početka se vide posljedice koje trpi Rory. Jedna od stvari s kojom se neminovno nose djeca emocionalno neodraslih ro-

ditelja, a što se dogodilo i Rory, jest da preuzimaju ulogu roditelja, nemaju djetinjstvo i osjećaju preveliku odgovornost i krivnju.

»Poroditeljeno« dijete i krivnja

Pokazatelj 1 – najbolje su prijateljice: Lorelai često ističe i ponavlja da su ona i Rory najbolje prijateljice i da ne vidi u tomu ništa loše. Lorelai se tako i ponaša:

- Kad se vrati iz izlaska, budi Rory da bi joj ispričala kako je bilo.

- Zove Rory usred noći (jer je imala ružan san) i želi da joj Rory pomogne da se umiri (oslanja se na Rory da joj pomogne u emocionalnoj samoregulaciji).

- Raspravlja s Rory i upućuje ju u detalje svoje veze s Maxom.

- itd.

Slično se djetetu događa i kada ga roditelj iz drugih razloga opterećuje odraslim brigama i odgovornošću, na primjer: roditelj je alkoholičar, depresivan, nasilan itd.

Pokazatelj 2 – Neodrasla ponašanja koja pokazuje Lorelai

U velikom broju scena vidjet ćete Lorelai kako se ponaša kao buntovni tinejdžer a ne kao odrasla, zrela, autonomna osoba. Na primjer, pokazuje prijezir prema svemu odraslom:

- struktura – nema strukture, stalno kasni, oslanja se na Rory da ju budi kako bi na važne stvari stigla na vrijeme; gradi dio svojeg imidža na tomu da ona i Rory nikada ne jedu ništa »dosadno« (kao što je povrće ili normalan obrok) te se hrane slatkišima, pizzama, hamburgerima i nevjerojatnim količinama kave.

- odgovornost – kasni kada treba Rory voziti prvi dan u novu školu, nepripremljena odlazi na razgovor s ravnateljem, na gradska vijeća odlazi samo da bi se rugala Tayloru i Kirku jer ju to zabavlja itd.

- neozbiljnost kada za to nije vrijeme ni mjesto

– ozbiljnim stvarima, koje su Rory važne, pristupa neozbiljno. Na primjer, kada Rory primi prijavnicu za Harvard i treba ju popuniti, Lorelai ne prestaje sa šalama čak ni kada ju Rory opetovano moli za malo ozbiljnosti.

Posljedice za dijete

U takvoj dinamici kada roditelj nije dovoljno odrasla osoba, dijete, neminovno, preuzima ulogu odrasle osobe. S time dolazi preveliki osjećaj odgovornosti i krivnje.

Rory je »poroditeljeno« dijete (engl. parentified child), a to vidimo po tomu što je Roy na sebe već preuzela teret odgovornosti i u ponašanju (npr. budi Lorelai kako Lorelai ne bi zakasnila na važan sastanak itd.) i u emocionalnom smislu (previše je savjesna, ne može i ne zna se opustiti, na neki način Rory nikad nije mogla biti dijete).

Do toga dolazi kada roditelj nije u svojoj ulozi roditelja pa se uloge obrnu i dijete preuzima na sebe ulogu roditelja. Krivnja – Rory već osjeća jako puno krivnje, a kod nje se to najviše manifestira kroz to što vjeruje da ne može reći »ne«, te da svima mora biti na raspolaganju kada je nešto zamole.

Kako se to odražava na razvoj ličnosti djeteta?

Lorelai (nenamjerno i nesvjesno) svoje potrebe stavlja na prvo mjesto. Njezina je potreba stalno zbijati šale, ona ima potrebu biti »cool« na način da se ponaša neodraslo, njezina je potreba raditi sve suprotno od svojih roditelja itd. Kada roditelj (nesvjesno) svoje emocionalne potrebe stavlja na prvo mjesto, tada kažemo da je emocionalno nedostupan.

U takvoj situaciji, kada djetetove potrebe nisu na prvom mjestu, u djetetu se počinje razvijati ideja da nije dovoljno dobro, da nije važno, da mora udovoljavati drugima itd.

Kod Rory se itekako vidi da je previše adaptirana, da ne zna reći »ne«, a ako i kaže »ne« osjeća krivnju. Vidimo da se ličnost Rory, zbog svega navedenoga, oblikuje u smjeru prevelikog udovoljavanja drugima, nemogućnošću odvajanja od majke u emocionalnom smislu, nemogućnošću uspostavljanja zrelog partnerskog odnosa. Također, u sebi osjeća da nije dovoljno dobra, samopouzdanje joj je nestabilno (kritika koju je dobila dok je radila kao novinar toliko ju je pogodila da je odustala od fiksa na jedno vrijeme) i opterećena je krivnjom.

Ako ste se prepoznali, kako dalje?

Što je odnos bio teži, veće su posljedice na ličnost i teže je odvojiti se. Ako je odnos bio ispunjen nasiljem, zanemarivanjem, alkoholizmom, ovisnošću itd. tada će najbolji smjer za vas bit psihoterapija. Ako je odnos bio nešto lakši, tada će možda pomoći i knjige poput: *Leaving Home: The Art of Separating From Your Difficult Family* **David** **Celanija** ili *Adult Children of Emotionally Immature Parents: How to Heal from Distant, Rejecting, Or Self-Involved Parents* **Lindsay C. Gibson**.

Marina Balažev
specijalizantica transakcijske analize,
smjer psihoterapija

15

Duhovna obnova za animatore Subotičkog oratorija

Duhovna obnova za 40-ak animatora Subotičkog oratorija započela je misom mladih 3. studenoga u crkvi sv. Roka u Subotici, dok je sama obnova održana u samostanu Sestara Kćeri Milosrđa. Program na temu *Izgradnja duhovnosti* predvodili su gosti iz Zagreba, salezijanci don **Branko Bendera**, don **Ivo Šokčić** i **Ivan Dvorček** i sestre Družbe sestara Kćeri Marije Pomoćnice **Zrinka** i **Andreja**. Mlade je primila sestra **Silvana**, sestra **Robert** je kuhala za njih, dok im se pridružila i sestra **Julijana** iz Družbe. Kroz program ih je pratio i župnik **Andrija Anišić**.

Program je podrazumijevao rad u skupinama, molitve, razgovore, igre, klanjanje i misu, dok je isti završen ručkom u nedjelju popodne. Misu je pred-

vodio don Branko, uz đakonsku asistenciju don Ive. Župnik je pozdravio drage goste i zahvalio im što su od petka do nedjelje pomagali mladima da rastu u vjeri, nadi i ljubavi te naglasio kako imaju divnu i aktivnu zajednicu mladih.

K. I. I.

STRAŠNE PRIČE

SCENARIJ, CRTEŽ, BOJANJE I GRAFIČKI DESIGN STRANICA: KRISTIJAN Č. SEKULIĆ

UVJETOVANI TEŠKIM ŽIVOTOM U DIVLJINI, GDJE IM JE ŽIVOT S VREMENA NA VRIJEME VISIO O KONCU, GRUBI LJUDI S AMERIČKE DIVLJE GRANICE SU IMALI MALO PRI-GODA ZA ODUŠKA. NEIZVJESNOST JE KINJILA OVE LJUDE KAD SU TREBALI ODMORITI DUŠU I TIJELO.

ČUJ KOMPA, TOLIKO SAM UMORAN OD SVEGA, DA OVOGA TRENA NISAM SPOSOBAN NITI MISLITI NI NA ŠTO DRUGO, OSIM KAKO BIH SE ODMARAO.

TRENUTAČNO ČEMO UMOR ZALJEČITI SA MALO AGAVITA TEQUILE I KOMADOM DIMIJENE GO-VEDINE. MALO ČEMO SE SMIJATI I ZASPATI UZ OVU DOBRU VATRU.

VEČERAS MI NIJE DO PRIČE O POSLU, RAZUMIJEŠ? O TOMU MOŽEMO I SUTRA.

ONAJ POSAO S HVATANJEM DIVLJIH KONJA ME JE DOISTA IZMORIO. BOLI ME SVAKI MI-ŠIĆ I KOST. NO, POŠTENO SU NAS ISPLATILI I VALJA NAM POTRAŽITI NEKI NOVI POSAO. ŠTO TI MISLIŠ?

ALL RIGHTS RESERVED BY AUTHOR:KRISTIJAN C. SEKULIC@WIEN 2023

POJEDINE OBLASTI BILE SU NADALEKO POZNATE PO RAZNIM DOGA-ĐAJIMA KOJI SU NERIJETKO ZALAZILI U SFERU PARANORMALNIH PO-JAVA. TAKVE SU POJAVE BUDILE STRAH I OSJEĆAJ NESIGURNOSTI U ONIH KOJIMA HRABROST NIJE BILA JAČA STRANA.

MISTERIOZNI DOGAĐAJI S TRAGIČNOM PODLOGOM BILI SU ČE-ŠTO INSPIRACIJA ZA ŠIRENJE RAZNIH PRIČA KOJE SU UTJERIVALE STRAH U KOSTI. TE PRIČE SU PODJEDNAKO KRUŽILE I MEĐU INDIJANCIMA I MEĐU BJELIM DOSELJENICIMA.

???!!!
K VRAGU, NE MOGU JE PRONAĆI, A BIO SAM TAKO SIGURAN DA SAM OVDJE STA-VIO BOCU TEQUILE. CARAMBA! NISAM JU VALJDA IZGU-BIO UZ PUT?

OVO MJESTO JE NALIK SVIM OSTALIM SVE DO SONORE NA JUGU. NE VIDIM NIŠTA ŠTO BI NAS TREBALO ZABRINJAVATI. ŠTO TE ZBILJA MUČI?

HHMMMM !!

HMMM... DA. VATRA TO JE NEŠTO ŠTO MI SAMO DJELOMICE ULIVA OSJEĆAJ SPO-KOJA NA OVOM MJESTU KOJE MI SE U BITI NE DOPADA.

IMAM ONAJ OSJEĆAJ KAO DA NAS NETKO PRO-MATRA IZ TAME. VEĆ POLA SATA ME PODILAZI JEZA.

MOŽDA TI SE SAMO UČINILO, MADA NI SAM NISAM PREVIŠE OPUŠTEN. NADAM SE SAMO DA NAS NE VREBAJU NEKI DIVLJI INDIJANCI ŽELJINI NAŠIH SKALPOVA.

NE ŽELIM TE PLA-ŠITI, ALI NE GOVORIM TI O ŽIVIM LJUDIMA KOJIH SE NE PLAŠIM. BRINU ME DEMO-NSKE SILE KOJE VREBAJU U MRaku.

Daroviti intelektualac i kanonik

Ove godine navršila se 100. godišnjica smrti **Pavla Mačkovića**, koji je bio svećenik Kalačke nadbiskupije. Rodom je iz Subotice, gdje je rođen 27. I. 1856. godine. Roditelji su mu bili **Fabijan i Cecilija, r. Buljovčić**. Završio je prestižno sjemenište za duhovnike u Beču – *Pazmaneum* (1876. – 1879.), a za svećenika je zaređen 1879. u Kalači. Kapelansku službu je obavljao u Bikiću i u sklopu austrougarske vojske.

Doktorirao je teologiju 1881. Velika inteligencija preporučila ga je za rad u Kuriji (dvoru) Kalačke nadbiskupije. Tamo je obavljao razne administrativne poslove. Bio je protokolista i arhivar (1880. – 1889.), ceremonijar (1887. – 1891.) itd. Zbog marljive službe postao je prvo naslovni kanonik (1893.), a na koncu stvarni kanonik (1897.). Tako je postao još jedan Bunjevac-Hrvat kanonik poslije **Ivana Antunovića**, preporoditelja.

Kustos, kantor, lektor...

Kao dio Kaptola (zboru kanonika) Kalačke nadbiskupije Mačković je imao pune ruke posla. Nije zaostajao po marljivosti za velikim Ivanom Antunovićem. Bio je kustos, kantor, lektor i na koncu veliki prepošt (prepozit) Kaptola. Kao prefekt nadbiskupske i kaptolske knjižnice u Kalači (1899. – 1923.) stao se za stoljećima nagomilano povijesno blago.

Nažalost, prevelike brige i poslovi su narušili njegovo zdravlje. Dana 5. III. 1923. u Suboticu je stigao brzozav iz Kalače bačkom apostolskoj Administraturi da je Pavao Mačković veliki prepozit kalačkog kaptola u nedjelju na noć 4.-5. III. 1923. preselio u vječnost. Višegodišnja srčana bolest je bila glavni krivac za takav ishod stvari. *Subotičke novine* tim povodom su pisale: »Pokojni Mačković ljubio je svoje bunjevačko pleme, samo je odviše bojazan i oprezan bio, da ga kogod ne objedi panslavom«. (*Subotičke novine*, 10. III. 1923.)

Uz Kaloču

Zaista, poslije 1918., kada je teritorij Kalačke nadbiskupije razbijen na srbijanski i mađarski dio, Mačković je imao izbora priključiti se rodoljubivoj hrvatskoj inteligenciji, koji su htjeli kidati povijesne veze s Kalačom. Jedan od takvih je bio župnik u Monoštoru **Pajo Vidaković**, rodom iz Lemeša, koji je čak napisao članak za list somborskih demokrata *Narodni glasnik* pod naslovom *Kidajmo s Kaločom* (*Los von Kalocsa*; *Narodni glasnik* od 19. IX. 1920.). Međutim, Mačković je ostao vjeran sin Crkve, zbog čega je trpio kritiku u Beogradu da je otpadnik slavenske rase itd. Povod za kritike dao je **Toša Iskruljev**, radikalni agitator, koji je napisao za *Balkan* od 30. III. 1921. seriju senzacionalističkih članaka uperenih protiv prvaka Bunjevaca Hrvata, kako svetovnih tako i duhovnih.

Vladimir Nimčević

A kalocsai főkapitány a rokonság nevében is szomorodott szívvel jelenti, hogy szeretett nagyprépostja

DR. MACSKOVICS PÁL

Ő SZENTSÉGE HÁZI FŐPAPJA, VOLT ÉRSEKI HELYNÖK, SZENT MIHÁLY ARKANGYALRÓL NEVEZETT PRÉPOST

élete 68-ik, áldozárságának 44-ik, kanonokságának 26-ik évében Kalocsán, 1923. március hó 4-én reggel 7 órakor a haldoklók szentségeinek buzgó felvétele után Istenben elhunyt.

A megboldogultnak hűlt tetemei a folyó hó 6-án kedden délelőtt 9 órakor a főszékesegyházban érte bemutatandó gyászmise után fognak örök nyugalomra helyeztetni.

Kalocsa, 1923. március hó 4.

AZ ÖRÖK VILÁGOSSÁG FÉNYESKEDJÉK NEKI!

Mlada jazz nada

U ovom broju imamo čast ugostiti jednu mladu i strašno talentiranu osobu, jazz vokalista i kompozitora **Viktora Tumbasa**. Njegov album prvijenac pod nazivom *Depths* je još jedan od pokazatelja kako je domaća i regionalna jazz scena u sigurnim rukama. S Viktorom razgovaramo o nje-

govim počecima, o glazbi koju stvara, upoznaje nas bolje sa svojim kvintetom, budućim nastupima... Ako ste u prilici čuti ga uživo, vjerujte – ne želite to propustiti.

KUŽIŠ?!: Za početak nam se predstavi...

Rodio sam se i odrastao u Somboru. Formalno obrazovanje na polju glazbe počeo sam stjecati od svoje sedme godine nakon što sam upisao osnovnu muzičku školu, vokalno-instrumentalni smjer, modul – violončelo. Prošle godine sam završio osnovne

studije na FMU, odsjek za jazz i popularnu muziku, modul – jazz pjevanje. Glazba je u meni budila veliku radost još od malena, a žanrovski sam se orijentirao ka jazzu tek nakon drugog razreda srednje škole kada sam se preselio u Suboticu i počeo pohađati privatne sate pjevanja.

KUŽIŠ?!: Tko sve čini Viktor Tumbas Quintet? I kako ste se okupili?

Moj kvintet je sačinjen od sjajnih prijatelja i kolega muzičara. Klavir svira **Stevan Milijanović**, bubnjeve njegov rođeni brat **Aleksa Milijanović**, kontrabas svira **Miroslav Šarbanović**, a gitaru Subotičanin **Luka Malko**. Glavni cilj, pri traženju članova benda, bio mi je da nađem ljude koji razumiju glazbu koju komponiram i koji se usprkos raznom repertoaru na koji nailaze, trude razviti svoj autentični zvuk.

KUŽIŠ?!: *Depths* je tvoj prvi album. Kako bi ga predstavio?

Mogu reći da sam imao čast surađivati sa sjajnim umjetnicima, vrsnim kompozitorom i aranžerom **Vladimirom Nikolovim**, kao i Kamernim orkestrom *Muzikon*, ali i sjajnim gostima albuma, harfisticom **Irinom Pejskom** i vokalnim kvartetom *Ming*. Na albumu se nalazi ukupno devet kompozicija, četiri moje, od kojih sam jednu komponirao zajedno s dragim prijateljem i muzičarem **Pavlom Zvekićem**, i četiri kompozicije Vladimira Nikolova za koje sam imao priliku napisati tekstove. Slušatelj može očekivati kompleksan ali ujedno i pitak zvuk, bogatu orkestraciju gudača, tekstove introspektivne prirode, i nadam se, emociju, budući da mi je glavni cilj da u pisanju i izvođenju svoje glazbe upravo ona ima glavnu ulogu.

KUŽIŠ?!: Što je sljedeće u planu za Viktora i njegov Quintet? Kada te možemo vidjeti i čuti uživo?

Nedavno sam s članovima kvinteta nastupio u sklopu *Musicology sessionsa* koji organizira *Bitef Art Caffe* u Beogradu, gdje smo osvojili snimanje albuma u profesionalnom glazbenom studiju. Dakle, trenutno prioritet mi je komponiranje novog glazbenog materijala. Sve buduće nastupe najavljujem na svojim profilima na Facebooku i Instagramu. Jedan od ljepših nastupa na kom ću gostovati u skorije vrijeme desit će se u Skoplju gdje ću, zajedno s bendom pijaniste **Vasila Hadžimanova**, izvesti pjesme u čast i slavu njegovog oca **Zafira Hadžimanova**. Na samom nastupu pjevat ću sam, ali i sa sjajnim pjevačicama: **Martom Hadžimanov**, **Biserom Veletanlić** i **Kaliopi**...

Ivan Benčik

Foto: Ilija Pejoski

EA Sports FC 24

EA Sports FC 24 je video igra simulacije nogometne asocijacije koju su razvili EA Vancouver i EA Rumunjska, a objavio EA Sports. To je inauguracijski nastavak u seriji EA Sports FC uspješnih FIFA videoigara nakon što je Electronic Artsovo partnerstvo s FIFA-om zaključeno s FIFA-om 23. EA Sports FC 24 je 31. sveukupni nastavak EA-inih nogometnih simulacijskih igara i lansiran je u cijelom svijetu 29. rujna 2023. za Nintendo Switch, PlayStation 4, PlayStation 5, Windows, Xbox One i Xbox Series X/S. EA Sports FC 24 dosegao je 11,3 milijuna igrača u prvom tjednu. Bila je to najprodavanija videoigra za fizičke kopije u Ujedinjenom Kraljevstvu dva tjedna nakon izlaska.

»Općenito povoljne« kritike

EA Sports FC 24 dobio je »općenito povoljne« kritike, prema agregatoru recenzija Metacritic. Andrew McMahon iz IGN-a i Richard Wakeling iz GameSpota ocijenili su igru ocjenom 7/10, ocjenjujući da je uvelike slična prethodnim dijelovima s nekim dodacima, ali uglavnom postupnim poboljšanjima dugotrajnog igranja.

Kombinirani način Clubs i VOLTA Football uvodi igru na više platformi između korisnika na konzolama iste generacije, proširujući unakrsnu igru na sve mrežne načine igre za više igrača. Korisnici mogu igrati između PlayStation 5, Xbox Series X i Series S i Windowsa, dok korisnici na PlayStation-u 4 i Xbox One-u mogu igrati međusobno.

Grafike, animacije, AI...

McMahon i Wakeling pohvalili su dodatni realizam i glatkoću HyperMotiona te ažurirane grafike i animacije. Obojica su također kritizirala AI, reklamiran kao poboljšanje u korištenju serije FIFA, kao razočaravajuće, posebno s vratarima. Pohvalili su nekoliko razvoja, uključujući Evolutions način Ultimate Teama. McMahon je opisao PlayStyles kao »istinski impresivne« u tome koliko je atributa igra-

ča uhvaćeno, te da primjena PlayStylea na prilagodljive igrače čini »svijet razlika«. Wakeling je rekao da je »puno veće zadovoljstvo izvoditi relevantne radnje« na temelju PlayStyle figure.

Recenzenti su pozitivno odgovorili na uključivanje ženskih igračica u Ultimate Teamu, jer dodaje, ne samo više opcija za igrače, već i više izbora za izgradnju momčadi s obzirom na različite stilove i attribute. McMahon je bio zadovoljan nostalgичnim VOLTA-om, ali je bio razočaran razvojem Career Modea, jer su ga i on i Wakeling smatrali štetnim.

Negativne kritike

U početku je igra bila kritikovana od strane korisnika, od kojih su se mnogi žalili na uočeni nedostatak razlike u odnosu na prethodni nastavak i na nekoliko

pogrešaka. Jedna istaknuta pogreška bila je figura Ade Hegerberg u Ultimate Teamu, popularna zbog svoje ukupne ocjene 89. Samu Hegerberg igrači su vrijeđali sve dok EA nije popravio pogrešku. Neki igrači negativno su reagirali na uključivanje ženskih igračica, posebice ženskih ICON-a u Ultimate Teamu, iako su drugi smatrali da je takva reakcija »patetična«.

Igrači su također negativno reagirali na Elite Season Opener Pack kutiju za plijen, smatrajući da EA agresivno forsira »pay-to-win« opciju Ultimate Team-a više nego inače. Paket je bio dostupan tijekom razdoblja ranog pristupa za igrače koji su već platili premium da bi igrali (moglo se kupiti kao mikrotransakcija u iznosu od 30\$ ili s kovanicama u igri zarađenim pobjedom u igrama). Osim vremena i cijene, vrijednost predmeta u paketu smatrana je nižom od vrijednosti, što je dodatno razljutilo igrače.

Ukoliko ste ljubitelj FIFA serije kao pravi obožavatelj nogometa, svakako ćete naći vrijeme i za ovo novo izdanje.

Ivan Ušumović

»Tihi luksuz«

Predstojeća zima u svijetu mode donosi nam jedan miran i staložen stil, monokromatske komade, bez previše detalja ili kako se to još naziva »tihi luksuz«. Ovdje dominiraju neupadljive boje koje se dobro kombiniraju, nevažno od materijala. Tamniji *texas*, teget boja, bijela, siva, krem i braon s crnim detaljima, pruge... Ovakav stil djeluje čisto, uredno i vanvremenski. Probajte ovakve kombinacije i vidjet ćete da ćete se zaljubiti u njih, možda one postanu i vaš osobni stil. Ukoliko dodate naušnice, prsten ili narukvicu, stil dobija luksuznu notu. Izbjegavajte crop topove, uske traperice niskog struka, čizme na platformu i mini suknje ukoliko želite postići »tihi luksuz« o kom govorim. Kožni odjevni komadi »mogu proći«, ali ih morate veoma dobro kombinirati s bojom, a preporuča se da na sebi imate samo jedan kožni komad odjeće.

Šminkanje i njega

Ukoliko želite postići taj »čisti« izgled, neophodno je da vodite računa o svojoj kosi, licu, šminki. Kosa mora biti čista, stilizirana, bez vidljivih ekstenzija, napadnih boja ili nesimetrične dužine. Najbolje klasika, bilo ona duža ili kraća. Također, njega lica i prirodni izgled djevojke na prvi pogled osvaja svaku osobu te zaista ostavlja dojam čiste i uredne djevojke koja brine o svom izgledu i vodi računa o sebi. Pravilo šminkanja opisuje čuvena rečenica »manje je više«. To ne znači da ćete stavljati malo šminke ili je nećete ni staviti nego ćete se potruditi da koristite prirodne

boje koje odgovaraju vašem tenu i licu, te nećete ostaviti dojam prešminkane djevojke nego djevojke sa stilom i ukusom. Ukoliko niste vješte sa šminkom, nemojte eksperimentirati nego radite osnovne stvari kod šminkanja. Lijepa toniranost, izražene usne, maskara na očima i blago rumenilo.

Izbjegavati stvari s puno detalja

Kada kupujete stvari, obratite pažnju na to da nemaju previše detalja po sebi, da su to »basic« komadi jer ćete njih koristiti u više kombinacija s drugim komadima odjeće. Pritom nećete odavati dojam da ste uvijek u istoj majici. Napadni komadi odjeće s previše detalja i jarke boje zapadnu svima za oko te ukoliko vas više puta sreću u istom komadu, imat će dojam da je to nešto što uvijek nosite. Naravno, ukoliko volite, trebate si dati oduška i uzeti takvu stvar ali je pažljivo kombinirati s ostalim komadima odjeće.

Možda vam ovakav stil djeluje dosadno i neuzbudljivo i to je sasvim u redu; ne znači da su drugi stilovi manje vrijedni i lijepi. Također, moguće je da ovaj stil dolazi s godinama, gdje se i sami smirujemo i pronalazimo u smirenijim stvarima, odjeći, glazbi, načinu života. Svakako, stil je nešto što se gradi, što je promjenljivo i ne mora biti strogo jednoličan. Osim toga, važno je da pratite i svoj karakter jer on vas najviše odaje i kazuje je li vam ono što nosite na sebi pristaje ili ne.

Milijana Nimčević

Adventski vašar u Žedniku

Treći adventski vašar *Od srca djeci!* bit će održan 2. prosinca u 18 sati u župi sv. Marka evanđelista u Žedniku kada će se sakupljati dobrovoljni prilozi za božić-

**3. adventski vašar
Od srca djeci!**

Pozivamo Vas da i ove godine dođete na naš zajednički vašar i tako dobrovoljnim prilogom skupimo novac za božićne paketiće za djecu naše župe.

Družiti ćemo se uz razna pića, zanimljivu hranu, a djeca će se moći oprobati u jahanju konja!

Program počinje u subotu, 2.12.2023. u 18.00!
Očekujemo Vas sve u dvorištu Župe sv. Marka evanđelista u Starom Žedniku.

svi koji žele prodavati svoje proizvode, mogu se prijaviti
Zdenki Milodanović na broj 0655312942

ne paketiće za djecu te župe. Posjetitelje očekuje druženje uz razna jela i pića, a djeca će se moći oprobati i u jahanju konja. Za više informacija o prodaji svojih proizvoda pozvati broj telefona 065/531-29-42.

Koncert pjesama Olivera Dragojevića

Marko Žigmanović će sa svojim bendom održati koncert pjesama **Olivera Dragojevića** u petak, 22. prosinca, s početkom u 20 sati u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Ulaznice će se prodavati u HKC-u i kafiću *Brokat* u Subotici po cijeni od 500 dinara.

Novogodišnji Rock show koncert

Regionalni glazbeni spektakl *Rock opera*, neobičnog spoja roka i klasične glazbe, u zajedničkoj su-

radnji *Novosadskog Big Benda*, zбора i orkestra opere SNP-a iz Novog Sada bit će održan 31. prosinca u 12 sati. Svoj jubilarni 60. nastup proslavlja upravo u SNP-u u Novom Sadu s čak 50 izvođača na pozorni-

ci. Izvest će glazbu **Robbija Williamsa**, **Tine Turner**, **Beatlesa**, **Queena**, **Deep Purplea**, **Totoa** i druge glazbene hitove svjetske i domaće glazbene scene 20. stoljeća.

Koncert traje 120 minuta, a karte se nalaze u prodaji na šalterima blagajne SNP-a i online po cijeni od 2.000 do 2.500 dinara.

ADVENT U TAVANKUTU

- 2.12.** PALJENJE PRVE ADVENTSKE SVIĆE (UZ VAŠAR)
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"
- 3.12.** IZLOŽBA BOŽIĆNJAKA
18.00 - GALERIJA PRVE KOLONIJE NAIVE U TEHNICI SLAME
- 5.12.** ADVENTSKI VAŠAR U ŠKOLI
17.00 - OSNOVNA ŠKOLA "MATIJA GUBEC"
- 8.12.** DOČEK SV. NIKOLE
PALJENJE DRUGE ADVENTSKE SVIĆE (UZ VAŠAR)
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"
- 9.12.** BOŽIĆNI PJEVAČKI KONCERT
18.00 - CRKVA "PREŠVETO SRCE ISUSOVO"
- 10.12.** BOŽIĆNI KONCERT FOLKLORNOG ODJELA HKPD "MATIJA GUBEC"
18.00 - DOM KULTURE
- 16.12.** BOŽIĆNI VAŠAR
PALJENJE TREĆE ADVENTSKE SVIĆE
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"
- 23.12.** PALJENJE ČETVRTJE ADVENTSKE SVIĆE
18.00 - ETNOSALAŠ "BALAŽEVIĆ"

PRIJAVE IZLAGAČA ZA BOŽIĆNI VAŠAR NA BROJ 0652270390 (LIDIJA)

PREPORUKA

Viktor Tumbas Quintet – Dephts

Pred nama imamo debitantsko ostvarenje mlade jazz nade iz Sombora **Viktora Tumbasa**. Slušajući album *Dephts* tko bi mogao pomisliti da se radi o njegovom prvom albumu? Viktor zvuči mnogo zrelije naspram svoje dobi, a ideje koje ostvaruje na albumu svjedoče kako se radi o nekome tko je poslušao dosta glazbe u životu. Ili je to samo moj dojam? Čuju se ovdje, u tragovima, razni velikani: **Gregory Porter**, **Sinatra**, kao i **Scott Walker** i **Tony Bennet** i mnogi mnogi drugi. Viktorov vokal naprosto razoružava kao što su, uostalom, i svi ti veliki majstori prije njega radili.

Album sadrži devet pjesama, dobro promišljenih i uklopljenih, mnogo lijepih melodija i pregršt baršunaste nježnosti. Nezahvalan je zadatak odabrati jednu numeru s *Dephtsa*, jer ovaj album zaista ima mnogo toga za ponuditi. Nakon par slušanja moj izbor se sveo na tri – *Underwater*, *Invitation* i *Čuda*. Album možete u cijelosti poslušati na Youtubeu ili na streaming servisima.

I. Benčik / Foto: Anđela Amidžić

GLAZBA

Sound of Freedom

Sound of Freedom je akcijska drama čija se radnja temelji na istinitoj priči trgovine djecom. Ima ogromnu gledanost u američkim kinima.

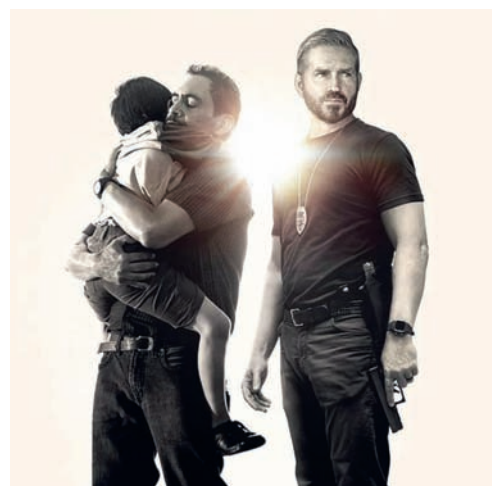
U filmu **Tim Ballarda** daje otkaz u američkom Ministarstvu domovinske sigurnosti kako bi pomogao spasiti djecu koja su postala žrtve trgovine ljudima u Kolumbiji. Sam posao za ovog policajca biva veoma stresan i emotivan, budući da gleda i saznaje mnogo o otmici djece i njihovom iskorištavanju.

»Razarajuće, potresno, mučno...« samo su neki od opisa poslije gledanja filma *Sound of Freedom*. Sirove scene mnoge navode na suze te vam preporučam izdvojiti dva sata na ovako hvaljeni film i potičem na promišljanje o potresnoj temi koja prati cijeli tijek filma koji ima i religijski kontekst.

Glavnu ulogu tumači **Jim Caviezel**, a pored njega još i **Bill Camp**, **Mira Sorvino** i producent **Eduardo Verastegi**, koji također igra ulogu u filmu.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Kopno na vidiku

Debitantski roman **Ilone Hartmann** *Kopno na vidiku* dokaz je da književnost mijenja svoj oblik i postoji na najneočekivanijim mjestima, poput Instagrama – gdje je urednica knjige pronašla autoričine kratke, mladalačke radove zbog kojih su i otpočele suradnju. Hartmannina glavna junakinja, Jana, odrasla je bez oca. Sve što zna o njemu jest da radi kao kapetan na riječnom kruzaru. U dobi od 24 godine rezervira putovanje ovim brodom i upoznaje svog oca.

Roman ima jake autobiografske crte. Pravi dio knjige, kaže ona, je putovanje na kojem je krenula tim riječnim krstarenjem na kojem je radio njezin otac. Za razliku od mlade žene iz njezina romana, Hartmann je već godinu dana ranije upoznala svog oca. Priča o mladoj ženi koja veoma strastveno traga za svojim korijenima, koja je osjetljiva, nekada i previše, ali veoma znatiželjna i kojoj je također neophodno razumijevanje obiteljske povijesti kako bi mogla nastaviti s vlastitim životom. Tekst obiluje komičnim scenama i situacijama, neobičnim susretima. Međutim, najupečatljivije scene su upravo one u kojima se djevojka postupno zbližava s ocem i gradi, do tada, nepostojeći odnos.

A. I. Darabašić

KNJIGA

